

Posudek oponenta diplomové práce

BcA. Anežka Jadlovská, Průzkum historického knihovního fondu Městského muzea Bechyně, diplomová práce předložená k obhajobě na Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK, Praha 2021.

Studentka si jako cíl své práce zvolila analýzu historického knižního fondu Městského muzea Bechyně. Jejím základem byl průzkum, při kterém se zaměřila na staré tisky, jejich knižní vazby, provenienci, ale také na jejich fyzický stav. Na základě toho pak vypracovala návrh na restaurování – k tomu je disponována vzhledem ke svému předchozímu studiu restaurátorství. Součástí práce je také katalog nalezených starých tisků.

V úvodu práce studentka nejprve seznamuje čtenáře se strukturou práce a užitou terminologií. V dalších kapitolách se věnuje dějinám muzea a samostatně také metodice užitě při průzkumu. Následují kapitoly věnované souhrnně starým tiskům ve fondu, „materiálovým specifikům nejstarších exemplářů knihovny“ (vlastně knižní vazbě), proveniencím a konečně zhodnocení fyzického stavu a návrhu na restaurování.

Historie celé instituce je v práci zpracována solidně, i když o dějinách samotné knihovny není známo mnoho informací a z těch útržkovitých, které jsou k dispozici, se zdá, že se jedná o fond vzniklý většinou víceméně náhodnými dary v průběhu času. Na konci podkapitoly o knihovně je zmínka o jejím online katalogu (s. 16). Zde bych rád poznamenal, že není jasné, nakolik je tento katalog kompletní a zda z něho studentka čerpala; v práci to není výslovně řečeno. Také celkový počet záznamů v něm k roku 2016 (uváděný na základě literatury) je ve srovnání se současným stavem přibližně třetinový, jak lze snadno ověřit. Je možné v něm vyhledat „pouze staré tisky“ – jedná se ovšem o knihy vydané do roku 1900. Po dalším omezení data vydání do roku 1800 katalog vyhledá celkem 34 záznamů, z toho jen čtyři evidované knihy byly vydány do roku 1750 a jen dvě z nich do roku 1600 (Koldínova městská práva a německý tisk o Novém světě).¹ Přitom studentka uvádí (s. 17), že v Písku studovala 91 „knih“ (tj. asi svazků) z tohoto fondu vydaných do roku 1800 a v příloze diplomové práce je skutečně přibližně devadesát nečíslovaných katalogových záznamů (některé u nich se vztahují k jednotlivým dílům vícedílných publikací). Rád bych tedy požádal o bližší vysvětlení k úplnosti katalogu a počtu publikací ve fondu při obhajobě.²

Mám i jednu připomínku po stránce terminologické. Na s. 27 je nejednoznačná formulace: „Staré tisky jsou produkty ručního knihtisku vytištěné v 16. až 19. století.“ Tedy ručně tištěné knihy z 19. století jsou také staré tisky? Jak se s ohledem na to vypořádat s časovou hranicí pro staré tisky uváděnou v českém knihovnickém zákoně nebo s tradičním rokem 1800? Která z časových hranic byla v práci skutečně zohledněna (srov. formulaci tamtéž: „[d]atace starých tisků ve fondu muzea se pohybuje od roku 1542 do roku 1799“)?

Metodologie zpracování knih je v práci solidně popsána a zdůvodněná. Byly provedeny identifikace vydání, popis svazku a pořízeny jeho fotografie. Pro potřeby zpracování bylo třeba také připravit (katalogizační) formulář. Výstupem praktické části práce jsou vyplněné formuláře s údaji k jednotlivým knihám s doporučeným návrhem na restaurování. Je otázkou, zda u novějších starých tisků mělo význam transliterovat titulní list – podle mě nikoliv.

¹ Srov. *Knihovna Městského muzea Bechyně*. Dostupný na adrese: <https://muzeum.tritius.cz/library/bechyne/> (cit. 25. 8. 2021), vyhledávací termín * v poli Název.

² Vícedílné publikace by asi bylo možné počítat jako jednu jednotku.

Když studentka uvádí, že „Nejvíce knih [vytištěných v Praze] je z Tiskárny normální školy a od tiskaře Jana Karla Hrabý.“ (s. 28), zajímalo by mě, o kolik knih se jedná. Nemůže jít o nějaký školní fond?

Po stránce stylistické je text zcela vyhovující a dobře čitelný, nemám připomínek ani ke gramatické stránce textu; zřídka se ovšem vyskytují překlepy. Za zmínku stojí i pěkná typografie a instruktivní obrazová příloha. Práce má ale i některé formální vady, například odkazy na webové zdroje pod čarou nejsou vytvořeny podle normy. Graf znázorňující dataci starých tisků (s. 28) je zbytečně nepřehledný.

Práce je také dokladem toho, že fondy starých tisků v malých paměťových institucích nebývají po obsahové ani provenienční stránce příliš významné. V katalogu v příloze se setkáváme s dost detailními popisy provenienčních znaků, které nemají příliš velký význam. Pouze jedno rukopisné exlibris je z 16. století (1570), mezi staršími vlastníky bylo jednoznačně identifikováno šest osob (osobnosti z Bechyně: starosta, ředitel bechyňské keramické školy apod.). Ve fondu jsou pouze dvě renesanční vazby (jedna slepotisková) a tři barokní.

Chybí zde ovšem teoretický přesah a zobecnění zjištěných závěrů týkajících se nejen podoby fondu, ale také provedených prací. Zajímavou otázkou je, zda takovou práci je možné provést i při rudimentárním zaškolení a za kontroly odborníkem na danou problematiku. Jako „software“ pro popisy starých tisků (včetně kolonek věnovaných restaurátorskému průzkumu) viditelně postačí jakýkoliv webový formulář, je ale nutné respektovat pravidla RDA. Zajímalo by mě také, zda budou strojově čitelné údaje ze záznamů importovány do online katalogu knihovny, který je dnes zřejmě neúplný (nebo nevyhledá všechny relevantní záznamy na základě vrocení, viz výše). Také není jasné, jak bude v instituci naloženo s doporučeními pro restaurování – v případě, že budou ignorována, bude v budoucnosti třeba restaurátorský průzkum provést znovu.

Otázkou, kterou je třeba si nad touto diplomovou prací položit je, zda má smysl vysokoškolskými kvalifikačními pracemi suplovat statutární činnosti (malých) paměťových institucí, které jsou personálně a finančně podhodnocené. (Srov. první větu závěru na s. 84: „Tato práce vznikla na základě požadavku Městského muzea Bechyně na zpracování knihovního fondu. Muzeum bohužel nemá v současnosti pro takovou činnost vlastní prostředky.“) Můj názor je, že nikoliv v této podobě, jejímž výsledkem je pouze konkrétní, jakkoliv správný a použitelný výstup v podobě katalogu a restaurátorského průzkumu. Pokud by katalogizace a průzkum vedly k obecnějším závěrům, nic bych nenamítal. Nicméně studentka zadání práce splnila (resp. tím, že přidala restaurátorský průzkum, je dokonce překonala), proto po zohlednění všech hodnotících kritérií snižuji bodové hodnocení především za „přínos a novost práce pro informační vědu v ČR“ a také za vytčené nedostatky a terminologické nejasnosti a také chybějící zobecnění v závěru.

Vzhledem k výše uvedenému diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou **velmi dobře**.

V Čelákovících dne 25. srpna 2021

Mgr. Jindřich Marek, Ph.D.
Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK

Aspekt práce	Vysvětlení	Bodové hodnocení
metodologie a věcné zpracování tématu	<i>hodnotí se zvládnutí obsahové (věcné) stránky práce, splnění zadaného úkolu, využití výzkumných metod apod.</i>	25 / 40
přínos	<i>hodnotí se přínos a novost práce pro informační vědu v ČR</i>	5 / 20
citování, korektnost citování, využití inf. zdrojů	<i>hodnotí se zejména využití odkazů a pramenů v textu, korektnost citování; hodnotí se využití cizojazyčných pramenů</i>	18 / 20
slohové zpracování	<i>hodnotí se čtivost textu, skladba vět, odborný styl vyjadřování, rozsah práce</i>	15 / 15
gramatika textu	<i>hodnotí se gramatická úroveň práce, hrubky, čárky ve větách apod.</i>	5 / 5
CELKEM		68 / 100

Hodnocení bc. a dipl. prací

Bodový zisk za práci	Hodnocení
0-50 bodů	Neprospěl, nedoporučeno k obhajobě
51-60 bodů	Dobře (3)
61-80 bodů	Velmi dobře (2)
81-100 bodů	Výborně (1)